Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
EVGENIJA TANCHEVA,
predstavljeni 15. julija 2021 [1]

Zadeva C-725/19

IO
proti
Impuls Leasing România IFN SA

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Judecătoria Sectorului 2 București (prvostopenjsko sodišče za drugo okrožje v Bukarešti, Romunija))

„Predhodno odločanje – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Člena 6(1) in 7(1) – Načelo učinkovitosti – Postopek izvršbe – Nacionalna zakonodaja, ki sodišču, pri katerem je vložen ugovor zoper izvršbo, onemogoča, da bi opravilo preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev – Obstoj ločene tožbe“

I. Uvod

1. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Judecătoria Sectorului 2 București (prvostopenjsko sodišče za drugo okrožje v Bukarešti, Romunija), se nanaša na razlago Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah. [2] Vložen je bil v okviru postopka izvršbe, opravljenega na podlagi lizinške pogodbe, ki velja za izvršilni naslov.

2. Glavno vprašanje, ki se postavlja v obravnavani zadevi, se v bistvu glasi, ali člena 6(1) in 7(1) Direktive 93/13 nasprotujeta nacionalni zakonodaji, ki nacionalnemu sodišču v postopku, v katerem potrošnik vloži ugovor zoper izvršbo, onemogoča, da bi bodisi po uradni dolžnosti (*ex officio*) bodisi na predlog potrošnika preizkusilo nepoštenost pogodbenih pogojev, ker v nacionalnem pravu obstaja možnost, da potrošnik vloži ločeno tožbo, v okviru katere je mogoče preveriti, ali zadevna pogodba vsebuje nepoštene pogoje.

3. Sodišče to zadevo obravnava vzporedno s štirimi drugimi zadevami (C-600/19, C-693/19, C-831/19 in C-869/19), v katerih danes predstavljam sklepne predloge. Navedene zadeve temeljijo na predlogih za sprejetje predhodne odločbe, ki so jih vložila španska in italijanska sodišča, v katerih se ravno tako postavljajo podobna in morda tudi občutljiva vprašanja, ki se nanašajo na obseg obveznosti nacionalnega sodišča, da v skladu s sodno prakso, v kateri je Sodišče podalo razlago Direktive 93/13, po uradni dolžnosti preizkusi nepoštenost pogodbenih pogojev, in na razmerje z nacionalnimi postopkovnimi sistemi.

[1] Jezik izvirnika: angleščina.

[2] UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25.

4. Sodišče ima torej priložnost, da v okviru obravnavane zadeve dalje razvije sodno prakso v zvezi s sodnim nadzorom nad nepoštenimi pogoji na podlagi Direktive 93/13 v okviru pospešenih postopkov, s katerimi skušajo upniki v državah članicah doseči poplačilo dolgov potrošnikov.

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

5. Člen 6(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev“.

6. Člen 7(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

B. Romunsko pravo

7. Z Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (zakon št. 193/2000 o nepoštenih pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalci ali ponudniki in potrošniki) z dne 6. novembra 2000 (*Monitorul Oficial al României*, del I, št. 560 z dne 10. novembra 2000), kakor je bil spremenjen (v nadaljevanju: zakon št. 193/2000), je bila v romunsko pravo prenesena Direktiva 93/13.

8. Člen 713(2) Codul de procedură civilă (zakonik o civilnem postopku) v trenutno veljavni različici po spremembi z zakonom št. 310/2018 [3] določa:

„Če se izvršba izvrši na podlagi izvršilnega naslova, ki ni odločba sodišča, se lahko dejanski ali pravni razlogi, ki se nanašajo na utemeljitev pravice iz izvršilnega naslova, v podporo ugovoru navedejo le, če zakon za razglasitev ničnosti tega izvršilnega naslova ne določa nobenega pravnega sredstva, vključno s tožbo občega prava.“

9. Člen 713(2) zakonika o civilnem postopku je pred spremembo z zakonom št. 310/2018 določal:

„Če se izvršba izvrši na podlagi izvršilnega naslova, ki ni odločba sodišča, se lahko dejanski ali pravni razlogi, ki se nanašajo na utemeljitev pravice iz izvršilnega naslova, v podporo ugovoru navedejo le, če zakon za razglasitev ničnosti tega izvršilnega naslova ne določa nobenega posebnega pravnega sredstva.“

[3] Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor normative act (zakon št. 310/2018 o spremembah in dopolnitvah zakona št. 134/2010 o zakoniku o civilnem postopku ter drugih normativnih aktov) (*Monitorul Oficial al României*, del I, št. 1074 z dne 18. decembra 2018) (v nadaljevanju: zakon št. 310/2018), ki je začel veljati 21. decembra 2018.

III. Dejansko stanje, postopek in vprašanje za predhodno odločanje

10. Iz predložitvene odločbe je razvidno, da sta družba Impuls Leasing România IFN SA (v nadaljevanju: Impuls Leasing) kot lizingodajalec ter oseba IO kot potrošnica in lizingojemalka 20. avgusta 2008 sklenili lizinško pogodbo v zvezi z uporabo motornega vozila za obdobje 48 mesecev.

11. Oseba IO kasneje ni več mogla izpolnjevati plačilnih obveznosti po pogodbi. Motorno vozilo je 19. marca 2010 vrnila družbi Impuls Leasing. Družba Impuls Leasing je 29. junija 2010 to vozilo prodala tretji osebi za 5294,12 EUR.

12. Družba Impuls Leasing je 15. oktobra 2010 na podlagi pogodbe pri sodnem izvršitelju vložila predlog za izvršbo zoper osebo IO. Po izterjavi 5168,28 romunskih levov (RON) (približno 1200 EUR) je bil postopek izvršbe 16. novembra 2016 očitno ustavljen, ker v premoženju osebe IO ni bilo več nobenih sredstev, ki bi jih bilo mogoče zaseči.

13. Družba Impuls Leasing je 26. marca 2019 pri drugem sodnem izvršitelju vložila drugi predlog za izvršbo zoper osebo IO na podlagi navedene pogodbe, s katerim je predlagala likvidacijo preostalih dolgovanih terjatev v višini 137.502,84 RON (približno 29.000 EUR).

14. Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (prvostopenjsko sodišče za drugo okrožje v Bukarešti) je s sklepom z dne 12. aprila 2019 odobrilo predlog za izvršbo v navedenem znesku, povečanem za stroške izvršbe.

15. Sodni izvršitelj je stroške izvršbe določil s sklepom z dne 8. maja 2019. Navedeni izvršitelj je istega dne izvršil dejanja izvršbe, o katerih je bila oseba IO obveščena.

16. Oseba IO je 24. maja 2019 pri Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (prvostopenjsko sodišče za drugo okrožje v Bukarešti) vložila ugovor zoper izvršbo, s katerim je predlagala razglasitev ničnosti dejanj izvršbe in vzpostavitev stanja pred izvršbo, izvršeno v zvezi s pogodbo.

17. Predložitveno sodišče navaja, da pogodba, na podlagi katere je bil uveden postopek izvršbe zoper osebo IO, vsebuje nekatere pogoje, ki bi se lahko v skladu z zakonom št. 193/2000, s katerim je bila Direktiva 93/13 prenesena v romunsko zakonodajo, šteli za nepoštene. V zvezi s tem predložitveno sodišče ugotavlja, da ima lizingodajalec v primeru zamude pri plačilu katerega koli denarnega zneska, ki ga dolguje lizingojemalec, na podlagi klavzule 10.9.1 pogodbe pravico obračunati zamudne obresti v višini 0,35 % preostalega zneska dolga za vsak dan zamude, na podlagi česar družba Impuls Leasing terja 116.723,72 RON (približno 25.000 EUR), medtem ko je skupna vrednost pogodbe znašala 9232,07 EUR. Predložitveno sodišče poleg tega poudarja, da klavzula 13 pogodbe ureja višino odškodnine, ki jo lizingodajalec lahko zahteva, če lizingojemalec ne izpolni pogodbenih obveznosti, ter da družba Impuls Leasing na podlagi te klavzule zahteva nadomestilo med drugim za kapitalsko razliko v višini 25.155,43 RON (približno 5300 EUR) in neplačane račune v višini 13.453,96 RON (približno 2800 EUR).

18. Predložitveno sodišče pojasnjuje, da je člen 713(2) zakonika o civilnem postopku, preden je bil spremenjen z zakonom št. 310/2018, dopuščal, da nacionalno sodišče opravi preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev v okviru obravnave ugovora zoper izvršbo, saj v zvezi z lizinškimi pogodbami ni bilo določeno nobeno posebno pravno sredstvo za razglasitev njihove ničnosti v smislu te določbe. V skladu z veljavno različico člena 713(2) zakonika o civilnem postopku, kakor je bila spremenjen z navedenim zakonom, ki se uporablja za postopek v glavni

stvari, pa to velja le, če za razglasitev ničnosti takih pogodb ni nobenega pravnega sredstva, vključno s tožbo občega prava. Predložitveno sodišče meni, da nacionalno sodišče nima več nobene možnosti za preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev v okviru ugovora zoper izvršbo, ker lahko potrošnik v skladu z zakonom št. 193/2000 vloži tožbo občega prava, v okviru katere je mogoče opraviti preizkus takih pogodb, da bi se ugotovilo, ali vsebujejo nepoštene pogodbene pogoje.

19. Predložitveno sodišče poudarja, da glede na sodno prakso Sodišča velja, da nacionalni mehanizmi za izvršbo v skladu z načelom učinkovitosti ne smejo onemogočati ali pretirano oteževati uresničevanja pravic, ki jih potrošnikom priznava pravo Unije, in da je mogoče učinkovito varstvo teh pravic zagotoviti le, če nacionalni postopkovni sistem dopušča, da se morebitna nepoštenost pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti preizkusi tudi v postopku izvršbe. Predložitveno sodišče zato dvomi, da je člen 713(2) zakonika o civilnem postopku, kakor je bil spremenjen z zakonom št. 310/2018, združljiv z Direktivo 93/13, glede na to, da morajo potrošniki vložiti tožbo občega prava, medtem ko pravic, ki jih imajo na podlagi navedene direktive, ne morejo uveljavljati z vložitvijo ugovora zoper izvršbo.

20. V teh okoliščinah je Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (prvostopenjsko sodišče za drugo okrožje v Bukarešti) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba Direktivo 93/13/EGS, ob upoštevanju načela učinkovitosti, razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je veljavna romunska zakonodaja o pogojih za dopustnost ugovora zoper izvršbo – člen 713(2) zakonika o civilnem postopku, kakor je bil spremenjen z Legea nr. 310/2018 (zakon št. 310/2018) – ki v okviru ugovora zoper izvršbo ne dopušča možnosti, da bi sodišče po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preučilo, ali so pogoji lizinške pogodbe, ki je izvršilni naslov, nepošteni, ker obstaja tožba občega prava, v okviru katere bi bilo mogoče preveriti, ali pogodbe, sklenjene med ‚potrošnikom' in ‚prodajalcem ali ponudnikom', vsebujejo nepoštene pogoje v smislu navedene direktive?"

21. Sodišču sta pisni stališči predložili družba Impuls Leasing in Komisija. Ti stranki ter oseba IO in romunska vlada so se udeležile obravnave, ki je potekala 27. aprila 2021.

IV. Povzetek stališč strank

22. Po navedbah osebe IO je postopek izvršbe pospešeni, nepravdni postopek, v katerem sodišče v sedmih dneh po vložitvi predloga za izvršbo odloči, ali bo izvršbi ugodilo, in sicer s sprejetjem sklepa na nejavni seji in brez razpisa obravnave. Oseba IO poudarja, da zoper sklep, s katerim sodišče dovoli izvršbo, ni mogoče vložiti nobenega drugega pravnega sredstva, razen ugovora zoper to izvršbo.

23. Družba Impuls Leasing trdi, da postavljeno vprašanje ni dopustno, ker se nanaša na razlago nacionalnega procesnega prava, in podredno navaja, da med členom 713(2) zakonika o civilnem postopku, kakor je bil spremenjen z zakonom št. 310/2018, in Direktivo 93/13 ni nikakršnega protislovja. Meni, da to, da lahko stranke vložijo tožbo občega prava, ne omejuje njihovih postopkovnih pravic, ter navaja, da imajo nacionalna sodišča glede na sodno prakso Sodišča tudi v okviru postopka izvršbe pravico, da po uradni dolžnosti preizkusijo nepoštenost pogodbenih pogojev z vidika Direktive 93/13, in da je potrošnikom tako zagotovljeno učinkovito varstvo.

24. Romunska vlada trdi, da Direktiva 93/13 ne nasprotuje sporni nacionalni zakonodaji. Pojasnjuje, da postopek izvršbe poteka na podlagi odločbe sodišča ali izvršilnega naslova, kar zajema tudi lizinške pogodbe, kakršna je ta v obravnavani zadevi. [4] Postopek izvršbe naj bi se začel tako, da upnik pri pristojnem sodnem izvršitelju vloži predlog za izvršbo, ta pa nato poda predlog za izdajo sklepa, s katerim sodišče dovoli predlagano izvršbo. Sodišče naj bi o sprejetju sklepa odločilo v kratkem roku, in sicer po izvedbi nepravdnega postopka in brez razpisa obravnave. Sodišče naj bi v tem okviru preverilo, ali so izpolnjeni nekateri formalni pogoji, izvršbe pa naj ne bi moglo zavrniti z obrazložitvijo, da izvršilni naslov vsebuje nepoštene pogodbene pogoje.

25. Romunska vlada poudarja, da lahko dolžnik z ugovorom zoper izvršbo, ki ga mora vložiti v roku 15 dni, predlaga razveljavitev sklepa, s katerim je sodišče dovolilo izvedbo izvršbe. Ker naj ta sklep ne bi imel učinka pravnomočnosti, naj bi ga bilo mogoče izpodbijati, ko dolžnik vloži ugovor zoper ta sklep, ker pa naj se na nepoštenost pogodbenih pogojev niti v petnajstdnevnem roku ne bi bilo mogoče sklicevati, naj se obenem ne bi postavljalo vprašanje zastaranja. V skladu s členom 713(2) zakonika o civilnem postopku, kakor je bil spremenjen z zakonom št. 310/2018, naj se potrošnik kot dolžnik v okviru ugovora zoper izvršbo ne bi mogel sklicevati na nepoštenost pogodbenih pogojev, ker naj bi za to imel možnost vložitve ločene in nezastarljive tožbe občega prava, v okviru katere naj bi bilo mogoče opraviti sodni nadzor nad nepoštenimi pogodbenimi pogoji. Potrošnik naj bi v okviru take tožbe lahko predlagal odlog izvršbe, kar je eden od elementov, ki naj ga Sodišče v sklepu z dne 6. novembra 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti in Secapital, [5] ne bi obravnavalo. Romunska vlada zatrjuje, da je, če se dokaže nujnost, mogoče tak predlog obravnavati zelo hitro, da so pogoji, na podlagi katerih se ugodi predlogu za odlog izvršbe, podanem v taki tožbi, enaki tistim, ki morajo biti izpolnjeni v okviru ugovora zoper izvršbo, in da je plačilo varščine pri taki tožbi urejeno enako kot v primeru ugovora zoper izvršbo.

26. Komisija trdi, da Direktiva 93/13 nasprotuje sporni nacionalni zakonodaji. Po njenem mnenju člen 713(2) zakonika o civilnem postopku, kakor je bil spremenjen z zakonom št. 310/2018, pomeni nezanemarljivo tveganje, da potrošniki ne bodo deležni varstva, zagotovljenega z Direktivo 93/13. Komisija meni, da za tožbo občega prava sicer ni predpisan noben rok, vendar taka tožba nikakor ne vpliva na postopek izvršbe, ki ga je zato mogoče izvesti, preden sodišče v okviru navedene tožbe odloči o morebitni razveljavitvi nepoštenih pogodbenih pogojev, in da lahko potrošnik s tako tožbo sicer res predlaga odlog izvršbe, vendar lahko zahteva iz člena 719(2) zakonika o civilnem postopku v zvezi s plačilom varščine, ki se izračuna glede na vrednost predmeta zahtevka, povzroči nastanek visokih stroškov za potrošnika in ga posledično odvrne od vložitve take tožbe. Kot je Komisija navedla na obravnavi, gre v obravnavani zadevi za položaj, ki je slabši od položaja v zadevi, v kateri je bil izdan sklep z dne 6. novembra 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti in Secapital, [6] ker nacionalno sodišče nima nobene možnosti, da bi v kateri koli fazi postopka izvršbe opravilo preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev, in ker mora potrošnik sprožiti ločen postopek, kar je v nasprotju z zahtevami, ki izhajajo iz sodne prakse Sodišča.

[4] Romunska vlada navaja, da lizinške pogodbe, v katerih je uporabnik storitev potrošnik, v skladu z nedavnimi zakonodajnimi spremembami, ki pa se ne uporabljajo *ratione temporis* za spor o glavni stvari, nimajo več narave izvršilnega naslova.

[5] C-75/19, neobjavljen, EU:C:2019:950.

[6] C-75/19, neobjavljen, EU:C:2019:950.

V. Analiza

27. Predložitveno sodišče s postavljenim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali člena 6(1) in 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti nasprotujeta nacionalni zakonodaji, ki sodišču onemogoča, da bi v okviru postopka, v katerem potrošnik vloži ugovor zoper izvršbo, po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preizkusilo nepoštenost pogojev pogodbe, ki je izvršilni naslov, ker lahko potrošnik začne ločen postopek, v okviru katerega je mogoče preveriti, ali ta pogodba vsebuje nepoštene pogoje.

28. To vprašanje se, kot je razvidno iz predložitvene odločbe, postavlja zaradi postopkovnih pravil, ki v romunskem pravu urejajo postopek izvršbe in ki v skladu s spremembami člena 713(2) zakonika o civilnem postopku, kakor je bil spremenjen z zakonom št. 310/2018 (glej točki 8 in 9 teh sklepnih predlogov), določajo, da sodišče, pri katerem je vložen ugovor zoper izvršbo, ne more več opraviti preizkusa nepoštenosti pogodbenih pogojev, ker za izvedbo sodnega nadzora nad nepoštenimi pogoji v smislu Direktive 93/13 obstaja ločena tožba, ki jo mora vložiti potrošnik.

29. Da bi odgovoril na vprašanje predložitvenega sodišča, bom najprej obravnaval trditve, ki jih je družba Impuls Leasing navedla v zvezi z dopustnostjo tega vprašanja (razdelek A). Nato bom obravnaval sodno prakso Sodišča, ki se nanaša na preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev v smislu Direktive 93/13, ki ga nacionalno sodišče opravi po uradni dolžnosti (razdelek B), in uporabo načel, ki so se oblikovala v tej sodni praksi, v okoliščinah obravnavane zadeve (razdelek C).

30. Na podlagi te analize bom na koncu ugotovil, da je vprašanje, predloženo v obravnavani zadevi, dopustno ter da člena 6(1) in 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti nasprotujeta nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari.

A. Dopustnost

31. Po trditvah družbe Impuls Leasing vprašanje, predloženo v tej zadevi, ni dopustno, ker se nanaša na razlago nacionalne zakonodaje.

32. Menim, da je treba te trditve zavrniti.

33. V skladu z ustaljeno sodno prakso je v okviru postopka, določenega v členu 267 PDEU, ki temelji na jasni ločitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, zgolj nacionalno sodišče pristojno za ugotavljanje in presojo dejanskega stanja spora o glavni stvari ter za razlago in uporabo nacionalnega prava. Zato mora Sodišče, kadar se postavljeno vprašanje nanaša na razlago prava Unije, načeloma odločiti.[7]

34. Ker se vprašanje v obravnavani zadevi nanaša na razlago Direktive 93/13, je Sodišče pristojno za odločanje o njem.

35. Menim torej, da je vprašanje, predloženo v obravnavani zadevi, dopustno.

[7] Glej sodbo z dne 29. aprila 2021, Rzecznik Praw Obywatelskich (C-19/20, EU:C:2021:341, točka 64).

B. Upoštevna sodna praksa Sodišča v zvezi s preizkusom nepoštenih pogojev, ki ga po uradni dolžnosti opravijo nacionalna sodišča

36. Člen 6(1) Direktive 93/13 državam članicam nalaga, da določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v potrošniških pogodbah, za potrošnika niso zavezujoči.[8] V skladu s členom 7(1) te direktive v povezavi z njeno štiriindvajseto uvodno izjavo pa morajo države članice zagotoviti ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah.[9] Na podlagi navedenih določb se je oblikovala obsežna sodna praksa, zato bom v nadaljevanju predstavil načela glede obstoja in obsega obveznosti nacionalnih sodišč, da po uradni dolžnosti preizkusijo nepoštenost pogodbenih pogojev, ki se uporabljajo in izhajajo iz te sodne prakse ter so najbolj upoštevna za analizo obravnavane zadeve.

1. Obstoj obveznosti nacionalnih sodišč, da opravijo preizkus po uradni dolžnosti

37. V skladu z ustaljeno sodno prakso velja, da sistem varstva, ki je vzpostavljen z Direktivo 93/13, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščenosti, zaradi česar pristopi k pogojem, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik in na vsebino katerih ne more vplivati.[10] Za zagotovitev varstva, ki se želi doseči z Direktivo 93/13, je neenak položaj med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom mogoče izravnati samo s posredovanjem zunaj kroga pogodbenih strank.[11]

38. Tako mora nacionalno sodišče glede na naravo in pomen javnega interesa, na katerem temelji varstvo, ki ga potrošnikom zagotavlja Direktiva 93/13, po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenost pogodbenega pogoja in na ta način izravnati neravnovesje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, in to takoj, ko ima za to potrebne pravne in dejanske elemente.[12] Ta obveznost dejansko pomeni sredstvo za doseganje rezultata, ki je določen v členu 6(1) Direktive 93/13, to je preprečitev, da bi potrošnika zavezoval nepošten pogoj, ter za prispevanje k uresničevanju cilja, določenega v členu 7(1) te direktive, ker ima lahko tak preizkus odvračilni učinek, ki pripomore k prenehanju nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah.[13]

2. Obseg obveznosti nacionalnih sodišč, da opravijo preizkus po uradni dolžnosti

39. V skladu z ustaljeno sodno prakso Direktiva 93/13 državam članicam nalaga, naj določijo mehanizem, s katerim zagotovijo, da se lahko vsak pogodbeni pogoj, ki ni posamično dogovorjen, preizkusi, zato da se lahko ugotovi njegova morebitna nepoštenost.[14] Sodišče je tudi poudarilo, da

8 Glej sodbo z dne 27. januarja 2021, Dexia Nederland (C-229/19 in C-289/19, EU:C:2021:68, točka 57). Glej tudi enaindvajseto uvodno izjavo Direktive 93/13. Kot je Sodišče priznalo, je člen 6(1) Direktive 93/13 zavezujoča določba, katere namen je formalno ravnotežje med pravicami in obveznostmi sopogodbenikov, določeno s pogodbo, nadomestiti z dejanskim ravnotežjem, tako da se med sopogodbeniki spet vzpostavi enakost. Glej sodbo z dne 11. marca 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, točka 24).

9 Glej sodbo z dne 9. julija 2020, Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale (C-698/18 in C-699/18, EU:C:2020:537, točka 52).

10 Glej sodbi z dne 27. junija 2000, Océano Grupo Editorial in Salvat Editores (od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, točka 25), in z dne 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria in Bankia (C-70/17 in C-179/17, EU:C:2019:250, točka 49).

11 Glej sodbi z dne 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, točka 48), in z dne 11. marca 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, točka 25).

12 Glej sodbi z dne 4. junija 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, točki 31 in 32), in z dne 4. junija 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, točka 37).

13 Glej sodbo z dne 9. julija 2015, Bucura (C-348/14, neobjavljena, EU:C:2015:447, točka 42).

14 Glej sodbo z dne 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, točka 44).

posebnosti sodnih postopkov, ki med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom potekajo na podlagi nacionalnega prava, ne smejo pomeniti sredstva, ki bi lahko vplivalo na pravno varstvo, ki ga morajo potrošniki imeti v skladu z Direktivo 93/13. [15]

40. Čeprav je Sodišče v zvezi z različnimi vidiki in ob upoštevanju zahtev iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13 že večkrat navedlo, kako mora nacionalno sodišče zagotavljati varstvo pravic, ki jih imajo potrošniki na podlagi te direktive, pa glede na neobstoj harmonizacije na ravni Unije velja, da pravila, ki urejajo postopke, ki se uporabljajo za preučitev domnevne nepoštenosti pogodbenega pogoja, spadajo v pravni red držav članic, vendar le, če niso manj ugodna od tistih, ki urejajo podobne položaje v nacionalnem pravu (načelo enakovrednosti), in če v praksi ne onemogočajo ali pretirano otežujejo uresničevanja pravic, ki jih potrošnikom podeljuje pravo Unije (načelo učinkovitosti). [16]

41. Kar se tiče načela učinkovitosti, je Sodišče odločilo, da je treba vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali preveč otežuje uporabo prava Unije, preizkusiti ob upoštevanju umestitve te določbe v celotnem postopku, poteka tega postopka in njegovih posebnosti, po potrebi skupaj z načeli, na katerih temelji nacionalni pravni sistem, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka. [17]

42. Poleg tega je Sodišče priznalo, da dejstvo, da se potrošnik lahko sklicuje na varstvo, zagotovljeno z Direktivo 93/13, samo če začne sodni postopek, samo po sebi ne šteje za neskladno z načelom učinkovitosti, saj to varstvo temelji na premisi, da se bo ena od pogodbenih strank najprej obrnila na nacionalna sodišča. [18] Kljub temu pa morajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah glede na člen 7(1) Direktive 93/13 in načelo učinkovitosti vsebovati določbe, ki omogočajo, da se potrošnikom zagotovi učinkovito sodno varstvo, ki jim nudi možnost, da sporno pogodbo izpodbijajo pred sodiščem, vključno v fazi izvršbe na njeni podlagi, pod razumnimi postopkovnimi pogoji, tako da za uresničevanje njihovih pravic niso določeni pogoji, med drugim pogoji glede rokov ali stroškov, ki zmanjšujejo uresničevanje pravic, zagotovljenih z Direktivo 93/13. [19]

43. Natančneje, Sodišče je razsodilo, da je učinkovito varstvo pravic, ki jih potrošniku daje Direktiva 93/13, mogoče zagotoviti le, če nacionalni postopkovni sistem v postopku za izdajo plačilnega naloga ali postopku izvršbe plačilnega naloga dovoljuje nadzor morebitne nepoštenosti pogojev v zadevni pogodbi po uradni dolžnosti. [20] Tako je treba šteti – če za fazo izvršitve plačilnega naloga ni določen preizkus nepoštenosti pogojev, ki ga po uradni dolžnosti opravi nacionalno sodišče – da nacionalna zakonodaja ogroža učinkovitost varstva, ki ga zagotavlja Direktiva 93/13, če ne določa takega preizkusa v fazi izdaje plačilnega naloga ali kadar je tak preizkus predviden samo v fazi ugovora zoper izdani nalog, če obstaja nezanemarljivo tveganje, da potrošniki ne bodo vložili zahtevanega ugovora zaradi kratkega roka, določenega za to, zaradi višine stroškov sodnega postopka v primerjavi z zneskom spornega dolga oziroma ker nacionalna zakonodaja ne določa obveznosti, da se jim sporočijo vse informacije, ki so potrebne, da lahko

15 Glej sodbo z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, točka 50).

16 Glej sodbo z dne 26. junija 2019, Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, točki 45 in 46).

17 Glej sodbo z dne 22. aprila 2021, PROFI CREDIT Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, točka 53).

18 Glej sodbo z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, točka 63).

19 Glej v tem smislu sodbo z dne 26. junija 2019, Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, točka 57).

20 Glej sodbo z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, točka 44), in sklep z dne 6. novembra 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti in Secapital (C-75/19, neobjavljen, EU:C:2019:950, točka 25).

ugotovijo obseg svojih pravic.[21] Direktiva 93/13 zato nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki dopušča, da se plačilni nalog izda, ne da bi bilo potrošniku zagotovljeno, da bo v neki fazi postopka sodišče opravilo nadzor nad tem, ali ni kateri od pogojev nepošten.[22]

44. Dalje, Sodišče je poudarilo pomen začasnih ukrepov, vključno s prekinitvijo postopka izvršbe, kadar je sprejetje teh ukrepov nujno za zagotovitev popolne učinkovitosti končne odločbe sodišča, ki v ustreznem postopku odloča o vsebini in je pristojno preveriti nepoštenost pogojev v pogodbi, ki je podlaga za izvršbo.[23]

45. Tako je Sodišče na primer v sodbi z dne 26. junija 2019, Kuhar,[24] razsodilo, da Direktiva 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti nasprotuje nacionalni zakonodaji, v skladu s katero sodišče v postopku izvršbe na podlagi hipoteke nima možnosti, da po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preuči nepoštenost pogodbenih pogojev in na tej podlagi odloži predlagano izvršbo. Natančneje, Sodišče je ugotovilo, da je možnost, da potrošnik vloži predlog za odlog izvršbe, pogojena s strogimi postopkovnimi pogoji in plačilom varščine na predlog upnika, kar skoraj onemogoča dosego takega ukrepa odloga, saj je zelo verjetno, da dolžnik, ki je v zamudi s plačilom, nima potrebnih finančnih sredstev. Sodišče je dalje poudarilo, da to, da lahko preverjanje nepoštenosti pogojev šele pozneje in po potrebi opravi sodišče, ki v pravdnem postopku odloča o tožbi potrošnika, očitno ne zadostuje za zagotovitev polnega učinka varstva potrošnikov, ki mu sledi Direktiva 93/13. Ker izvršilno sodišče ne more odložiti izvršbe, je namreč zelo verjetno, da bo izvršba na s hipoteko obremenjeno nepremičnino končana pred razglasitvijo odločbe pravdnega sodišča, zaradi česar bo zadevnemu potrošniku zagotovljeno le *a posteriori* varstvo v obliki denarne odškodnine, ki ni popolno in ni zadostno ter zato ni niti ustrezno niti učinkovito sredstvo za prenehanje uporabe nepoštenega pogoja, kot to določa člen 7(1) Direktive 93/13.

46. Poleg tega je treba pojasniti, da se je sklep z dne 6. novembra 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti in Secapital,[25] nanašal na postopek izvršbe, ki je v skladu z romunskim pravom potekal v položaju, ki je nastal, preden je bil s sprejetjem zakona št. 310/2018 spremenjen člen 713(2) zakonika o civilnem postopku. Sodišče je v tem sklepu razsodilo, da Direktiva 93/13 nasprotuje nacionalni zakonodaji, s katero je določen petnajstdnevni rok, v katerem lahko potrošnik z vložitvijo ugovora zoper izvršbo uveljavlja nepoštenost pogodbenih pogojev, čeprav ima v skladu z nacionalnim pravom pravico začeti ločen postopek, za katerega ni predpisan noben rok, vendar ta postopek nikakor ne vpliva na postopek izvršbe. Sodišče je poudarilo, da bi, če bi se postopek izvršbe končal, preden bi sodišče izdalo odločbo v ločenem postopku, taka odločba potrošniku zagotavljala le *a posteriori* varstvo, ki z vidika Direktive 93/13 ne bi bilo popolno in zadostno ter bi bilo zato v nasprotju s ciljem člena 7(1) te direktive.

[21] Glej sodbo z dne 20. septembra 2018, Danko in Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, točka 46 in točka 2 izreka), in sklep z dne 6. novembra 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti in Secapital (C-75/19, neobjavljen, EU:C:2019:950, točka 26). V zvezi s tem je Sodišče menilo, da lahko visoki stroški sodnega postopka sami po sebi odvrnejo potrošnike od vložitve ugovora zoper izvršbo ali tožbe za uveljavitev pravic na podlagi Direktive 93/13. Glej sodbi z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, točka 68), in z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točki 98 in 99).

[22] Glej sodbo z dne 20. septembra 2018, Danko in Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, točka 49), in sklep z dne 6. novembra 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti in Secapital (C-75/19, neobjavljen, EU:C:2019:950, točka 28).

[23] Glej sodbo z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, točki 44 in 45).

[24] C-407/18, EU:C:2019:537, zlasti točke od 60 do 63 in 68.

[25] C-75/19, neobjavljen, EU:C:2019:950, zlasti točke od 29 do 34.

47. Iz navedene sodne prakse torej izhaja, da državam članicam v skladu z zahtevami Direktive 93/13 ni treba uvesti posebnega postopkovnega sistema za opravljanje sodnega nadzora nad nepoštenimi pogodbenimi pogoji, če spoštujejo obveznosti, ki jih imajo na podlagi prava Unije, vključno z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti, in če posledično zagotavljajo obstoj ustreznega preizkusa, ki ga nacionalno sodišče opravi v zvezi z nepoštenostjo kakršnega koli pogodbenega pogoja ne glede na vrsto postopka. Preizkus mora po uradni dolžnosti opraviti bodisi prvostopenjsko bodisi drugostopenjsko sodišče ne glede na to, ali pred njim poteka postopek izvršbe ali postopek meritornega odločanja, ki ga lahko začne potrošnik, razen če ne obstaja nezanemarljivo tveganje, da se potrošnik ne bo odločil za posamezno postopkovno pot, kar posledično onemogoča izvedbo sodnega nadzora nad nepoštenimi pogodbenimi pogoji v skladu z Direktivo 93/13.

48. Okoliščine obravnavane zadeve je treba torej preučiti ob upoštevanju teh načel, ki so se oblikovala v sodni praksi Sodišča.

C. Uporaba načel, ki so se oblikovala v sodni praksi Sodišča, v okoliščinah obravnavane zadeve

49. Kot je razvidno iz predložitvene odločbe ter stališč romunske vlade in Komisije, so za postopek izvršbe v obravnavani zadevi značilni ti elementi.

50. Prvič, ni sporno, da v okviru postopka izvršbe ni predviden nikakršen preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev, ki bi ga moralo nacionalno sodišče opraviti bodisi po uradni dolžnosti bodisi na predlog potrošnika. Kot je navedla romunska vlada, nacionalno sodišče, ki izda sklep, s katerim dovoli izvršbo, te ne sme zavrniti, ker pogodba, ki je izvršilni naslov, vsebuje nepoštene pogodbene pogoje. Poleg tega nacionalno sodišče v okviru postopka, v katerem potrošnik vloži ugovor zoper izvršbo, v skladu s členom 713(2) zakonika o civilnem postopku, kakor je bil spremenjen z zakonom št. 310/2018, nepoštenosti pogodbenih pogojev ne sme preizkusiti niti po uradni dolžnosti niti na predlog potrošnika.

51. Drugič, potrošnik mora začeti ločen postopek, za katerega ni predpisan noben rok, da bi nacionalno sodišče lahko preizkusilo pogodbo, ki je izvršilni naslov, in ugotovilo, ali vsebuje nepoštene pogoje.

52. Tretjič, izvršbo je mogoče odložiti, če potrošnik začne ločen postopek.

53. Četrtič, odlog izvršbe do trenutka, v katerem sodišče v ločenem postopku izda končno odločbo, ni samodejen. Po navedbah Komisije, ki jim romunska vlada ni oporekala, lahko potrošnik v tem postopku predlaga odlog izvršbe, za kar morajo biti izpolnjeni zakonski pogoji, zlasti glede nujnosti, ki mora biti dokazana, če se predlaga zelo hitra obravnava takega odloga, hkrati pa mora biti plačana varščina, ki se izračuna glede na vrednost predmeta zahtevka.

54. Ker v obravnavani zadevi ni indicev, ki bi vzbujali dvom glede načela enakovrednosti, je treba preveriti samo, ali je zadevna nacionalna zakonodaja v skladu z načelom učinkovitosti.

55. Naj že uvodoma navedem, da glede na sodno prakso Sodišča obstajajo tehtni indici, da člena 6(1) in 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti nasprotujeta zadevni nacionalni zakonodaji.

56. Prvič, poudariti je treba, da nacionalno sodišče v nobeni fazi postopka izvršbe niti na lastno pobudo niti na predlog potrošnika ne opravi nikakršnega preizkusa morebitne nepoštenosti pogojev pogodbe, ki je izvršilni naslov.

57. Drugič, zdi se, da obstaja nezanemarljivo tveganje, da bi stroški sodnega postopka ali dejstvo, da potrošniki ne poznajo ali se ne zavedajo svojih pravic, lahko zadevne potrošnike odvrnilo od sprožitve ločenega postopka in vložitve predloga za odlog izvršbe.

58. V zvezi s tem se mi zdi, da lahko to, da je treba ob vložitvi predloga za odlog izvršbe plačati varščino, ki se izračuna glede na vrednost predmeta zahtevka, potrošnike odvrne od vložitve takega predloga. Za tako zahtevo je mogoče šteti, da v praksi skoraj povsem onemogoča dosego takega ukrepa odloga, saj je zelo verjetno, da potrošnik, ki je dolžnik v zamudi s plačilom, nima finančnih sredstev, potrebnih za zagotovitev zahtevane varščine. Taka zahteva namreč pomeni, da čim večja je vrednost zahtevka, ki ga vloži upnik in ki lahko temelji na domnevno nepoštenih pogodbenih pogojih – kot ponazarja obravnavana zadeva, v kateri gre za terjatve, ki so, kot ugotavlja predložitveno sodišče, bistveno višje od skupne vrednosti pogodbe (glej točko 17 teh sklepnih predlogov) – tem večja je verjetnost, da potrošnik ne bo naklonjen vložitvi predloga za odlog izvršbe ali da tega preprosto ne bo sposoben storiti.

59. V teh okoliščinah in ob upoštevanju sodne prakse Sodišča, navedene v točkah 45 in 46 teh sklepnih predlogov, menim, da je verjetno, da bi se postopek izvršbe končal, preden bi sodišče izdalo odločbo v ločenem postopku, kar pomeni, da je potrošnikom zagotovljeno le *a posteriori* varstvo, ki ni popolno in ni zadostno ter zato ni niti ustrezno niti učinkovito sredstvo za prenehanje uporabe nepoštenega pogoja, kot to določa člen 7(1) Direktive 93/13. Zato se strinjam s Komisijo, ki meni, da obstaja dejanska nevarnost, da bi bila odločba, s katero bi sodišče odločilo o nepoštenosti pogodbenih pogojev, že zaradi samega obstoja ločenega postopka prepozna in neučinkovita.

60. Prav tako menim, da je sicer res, da Sodišče, kot je navedla romunska vlada, v sklepu z dne 6. novembra 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti in Secapital,[26] ni obravnavalo možnosti odloga, kot je navedeno v točki 46 teh sklepnih predlogov. Vendar to po mojem mnenju ne spremeni dejstva, da preizkusa nepoštenosti pogojev pogodbe, ki je izvršilni naslov, na podlagi nacionalne zakonodaje, obravnavane v tej zadevi – ki v navedenem sklepu ni bila obravnavana – nacionalno sodišče v okviru postopka izvršbe ne opravlja, ampak ga lahko, če sploh, šele pozneje opravi nacionalno sodišče, ki odloča v ločenem postopku, ki ga je sprožil potrošnik, zaradi česar je mogoče šteti, da tak preizkus očitno ne zadostuje za zagotovitev polnega učinka varstva potrošnikov, ki mu sledi Direktiva 93/13.

61. Zato je treba šteti, da je zadevna nacionalna zakonodaja v nasprotju z načelom učinkovitosti, ker onemogoča ali čezmerno otežuje zagotavljanje varstva, ki je z Direktivo 93/13 priznano potrošnikom.

62. Ugotavljam torej, da člena 6(1) in 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti nasprotujeta nacionalni zakonodaji, kot je ta v postopku v glavni stvari.

[26] C-75/19, neobjavljen, EU:C:2019:950.

VI. Predlog

63. Na podlagi navedenih razmislekov Sodišču predlagam, naj na vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je predložilo Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (prvostopenjsko sodišče za drugo okrožje v Bukarešti, Romunija), odgovori:

Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni zakonodaji, v skladu s katero sodišče v okviru ugovora zoper izvršbo nima možnosti, da po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preizkusi, ali so pogoji lizinške pogodbe, ki je izvršilni naslov, nepošteni, ker lahko potrošnik začne ločen postopek, v okviru katerega je mogoče preveriti, ali pogodba vsebuje nepoštene pogoje v smislu navedene direktive.